Siyer Yayınları: 115
Siyer: 86

Eser Adı
İslâm Tarihi ve Medeniyeti -14- *İslâm Medeniyeti (Osmanlı Dönemi)*

Proje Yürütücüsü ve Genel Editörü
Prof. Dr. Mehmet Şeker

Proje Yürütücüsü Yardımcıları
Prof. Dr. Adnan Demircan
Prof. R. Rıza Savaş
Yard. Doç. Dr. Tahsin Koçyiğit

Cilt Editörü
Prof. Dr. Seyfettin Erşahin

Yazarlar
Prof. Dr. Ahmet Güç, Prof. Dr. Bilal Kemikli, Prof. Dr. Candan Nemlioğlu,
Prof. Dr. Ekrem Buğra Ekinci, Prof. Dr. Hüseyin Çınar, Prof. Dr. İdris Bostan,
Prof. Dr. Kenan İnan, Prof. Dr. Mefail Hızlı, Prof. Dr. Mehmet Şeker,
Prof. Dr. Murat Akgündüz, Prof. Dr. Mustafa Zeki Terzi, Prof. Dr. Reşat Öngören,
Prof. Dr. Seyfettin Erşahin, Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay, Prof. Dr. Tevfik Güran,
Prof. Dr. Yavuz Unat, Prof. Dr. Mehmet Öz, Doç. Dr. Hasan Basri Öcalan,
Doç. Dr. Rıza Karagöz, Doç. Dr. Şenay Özgür Yıldız, Yard. Doç. Dr. Eyüp Öztürk,
Yrd. Doç. Dr. Halide Aslan, Yrd. Doç. Dr. Talip Ayar,

Yayın Editörü
Muhammed Ali Alioğlu

İç Tasarım
Mevlüt Sami Ertem

Son Okuma
Ar. Gör. Ömer Aras
Ar. Gör. İbrahim Konak
Muhammed Ensar Sözgen

Baskı & Cilt
Rumi Matbaa
Maltepe Mh. Fazılpaşa Cd. No:8 K:4 Topkapı / İst.
Tel +90 212 612 71 72 Sertifika No: 35259

1. Baskı: Aralık 2017
Takım Numarası 978-605-2375-38-9 (Tk)
ISBN 978-605-2375-52-5 (14.c)

SİYER YAYINLARI

Bağlar Mh. 24. Sk. No: 10/A Güneşli Bağcılar/İstanbul
Tel & Fax: (0212) 544 76 96 – (0212) 544 58 46 • Gsm: (0554) 930 07 04
Sertifika No: 22574 www.siyerkitap.com | satıs@siyeryayinlari.com

İslâm Tarihi ve Medeniyeti

14

İSLÂM MEDENİYETİ
(Osmanlı Dönemi)

SİYER YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

CİLT EDİTÖRÜNDEN/*Prof. Dr. Seyfettin Erşahin* 11

I. İDARİ VE SİYASİ YAPI/15

A. Osmanlı Yönetim Anlayışı ve Merkez Yönetimi
Prof. Dr. Hüseyin Çınar 17
B. Osmanlı Taşra İdaresi/ *Prof. Dr. Ekrem Buğra Ekinci* 45
1. Klasik Devir 45
2. Tanzimat Devri 56

II. ASKERİ YAPI/63

A. Osmanlı Askerî Teşkîlâtı/ *Prof. Dr. Mustafa Zeki Terzi* 65
1. Kara Kuvvetleri 66
2. Deniz Kuvvetleri 72
3. Osmanlı Havacılığı 75
4. Sefer Organizasyonu 75
5. Strateik Ve Taktik Harekât: 80
6. Ordunun Silâhları 82
B. Osmanlı Deniz İmparatorluğu/ *Prof. Dr. İdris Bostan* 85
1. Rumeli'de İlk Adım 87
2. Osmanlı-Venedik Rekabeti 88
3. İstanbul Kuşatması ve Karadan Gemi Yürütülmesi 89
4. Fatih'in Deniz Politikaları:
Bir İç Deniz Projesi olarak Karadeniz 90
5. Açık Denizlere Yönelme: Denizlerde Yeni Hedefler 92
6. Osmanlı-Endülüs Yakınlaşması 93
7. Deniz Gaziliği/Korsanlığın Ortaya Çıkışı 93
8. Osmanlı Denizcileri Kızıldeniz'de 94
9. İmparatorluk Tersanesinin İnşası: Galata Tersanesi 95
10. Hakanü'l-Bahreyn: Kanuni Sultan Süleyman 95
11. Kanuni ve Akdeniz Politikaları 96
12. Akdeniz'de Yeniden Kurulan Güç Dengeleri 97
13. İlk Deniz Beylerbeyi: Barbaros Hayreddin Paşa 98
14. Fransa ve Venedik İle İlişkiler 99

15. Akdeniz'de Barbaros Dönemi: Preveze Deniz Savaşı....101
16. Malta Kuşatması: Orta Akdeniz'de Hıristiyan Direnişi....105
17. Kıbrıs Zaferinden İnebahtı Yenilgisine....106
18. Osmanlı İmparatorluğu'nun Güney Politikası....108
19. Hind Denizlerinde Osmanlılar....109
20. Osmanlı Gemi Teknolojisi....110
21. Gemi Teknolojisinde Değişimin Dönüm Noktası: Girid Seferi (1645-1669)....112
22. Yeniden Kalyona Dönüş (1682)....113
23. 17. yüzyıl Kalyonlarının Bazı Teknik Özellikleri....114
24. Yeniden Toparlanma....115
25. Akdeniz'de Geri Dönüşün Simgesi: Çeşme Olayı (1770)....116
26. Osmanlı Bahriyesinde Modernleşme Çabaları....117
27. Navarin Baskını (1827)....119

III. İLMİYE TEŞKİLATI, EĞİTİM-ÖĞRETİM/121

A. Osmanlı Şeyhülislâmlığı/ *Prof. Dr. Seyfettin Erşahin*....123
1. İlmiye Sınıfı....123
B. Osmanlı Devlet Teşkilatında Fetvâ Eminliği....145
1. Fetvâ Eminliği: Kuruluşu ve Gelişimi....147
2. Fetvâ Eminliğine Atanma Kriterleri....150
3. Fetvâ Eminlerinin Görevleri....150
4. Fetvâ Eminliği Görevinde Öne Çıkan İsimler....154
C. Osmanlılarda Eğitim-Öğretim (Mektepler-Medreseler)....161
1. Sıbyan Mektepleri....161
2. MEDRESELER....165
D. Osmanlı Medreseleri (Modernleşme Dönemi)....187
1. XIX. Asırda Medreselerin Genel Durumu....187
2. XX. Asır Başlarında Yapılan Medrese Islahatları....192
3. XX. Asır Başlarında Ortaya Çıkan Yeni Medreseler....194
4. Medreselerin Kaldırılması....196

IV. HUKUK VE ADALET/199

A. OSMANLI DEVLETİ'NDE HUKUK SİSTEMİ VE ADLİ TEŞKİLAT
Doç. Dr. Rıza Karagöz....201
1. Osmanlı Hukukunun Genel Yapısı....202
2. Osmanlı Devletinde Adlî Teşkilat (Kazaskerlik, Kadılık, Naiblik)....204
3. Mahkeme Kararlarının Kontrolü (İstinaf ve Temyiz)....212
4. Mahkemeler....214
5. Dava ve Muhakeme Usul ve Şartları....216
6. Tanzimat'tan Sonra Osmanlı Hukuku ve Adli Teşkilat....218

V. OSMANLI ŞEHİR VE MAHALLESİ/229

A. Osmanlı Anadolu Kentleri (Klasik Dönem)/ *Prof. Dr. Mehmet Öz*....231
1. Osmanlı Kenti Çalışmaları: Belge Yönelimli Tarihçilikten Problem Yönelimli Tarihçiliğe....237

2. Mahallî Sancak/Kaza Araştırmalarında Osmanlı Kenti....245
3. İmaret Sitelerinin Kent Organizasyonu ve Sosyal Hayatındaki Yeri....248
4. Yönetim Kurumları Hakkında....250
5. Paradigma Değişiklikleri ve Osmanlı Kent Tarihçiliği....252
B. Osmanlı Mahallesi/ *Prof. Dr. Kenan İnan*....269
1. Osmanlı'da Mahalle Anlayışı....274
C. Osmanlılar'da Cami ve İbadet Yerleri/ *Prof. Dr. Ahmet Güç*....287
1. Orhan Camii....288
2. Hüdavendigar Camii....291
3. Şehadet Camii....292
4. Yıldırım Bayezid Camii....293
5. Ulucami....293
6. Yeşil Camii....296
7. Muradiye Camii....297
D. Osmanlı Mahalle İmamları/ *Prof. Dr. Mefail Hızlı*....309
1. Mescid / Camiler....309
2. Mahalle - Mescid/Cami İlişkisi....310
3. Osmanlılarda Fonksiyonel Bir Görev: İmamlık....311

VI. TOPLUMSAL YAPI/321

A. Osmanlı Toplum Yapısı (Kuruluştan Klasik Döneme)
Prof. Dr. Mehmet Öz....323
1. Toplum Anlayışı ve Düzeni....329
B. Osmanlı Toplum Yapısında Din (Erken Dönem)
Yrd. Doç. Dr. Eyüp Öztürk....345
1. Erken Dönem Osmanlı'da Tasavvufi Yapılar....349
2. Erken Dönem Osmanlı Toplum Yapısında Gayrimüslim Unsurlar....358
C. Osmanlı Kaynaklarında İhtidâ İle İlgili Kavramlar
Ve Mühtediler/ *Prof. Dr. Mehmet Şeker*....377
1. İhtidâ İle İlgili Deyim ve Kavramlar....380
2. İhtidâlar Ve Şartları....389
3. Mühtedîlere Yapılan Yardımlar ve İlgili Kavramlar....396
4. Meşhur Osmanlı Mühtedîlerinden Bazıları....408
D. Osmanlı Son Döneminde İhtidâ Pratiği/ *Yrd. Doç. Dr. Halide Aslan*....435
1. Osmanlıda İhtida İle İlgili Kaynaklar....436
2. Osmanlıda İhtidanın Tarihçesi....437
3. Süreç Ve Sebebleriyle İhtida (Tanzimat Dönemi Öncesi)....438
4. Tanzimat Döneminde İhtida Pratiği....442
5. İhtidâ Sonrası Durum....456

VII. EKONOMİ/471

A. Osmanlı Ekonomik Tarihi/ *Prof. Dr. Tevfik Güran*....473
1. Klasik Dönemde Osmanlı Ekonomisi: 1300-1600....473
2. 17 Ve 18. Yüzyıllarda Osmanlı Ekonomisiyle İlgili Değişmeler....484
3. 19. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisiyle İlgili Gelişmeler....487

VIII. DİNİ-SOSYAL-EKONOMİK KURUMLAR/509

A. Osmanlıda Vakıf/ *Doç. Dr. Hasan Basri Öcalan* 511
1. Vakfın Doğuşu ve Kaynağı 511
2. Osmanlılarda Vakıf Kurumu 517
3. Osmanlı Vakıflarının Hizmet Alanları 520
B. Osmanlı'da Vakıf – Esnaf İlişkisi/ *Prof. Dr. Seyfettin Erşahin* 539
1. Osmanlı Devleti'nde Esnaf 539
2. Osmanlı Devleti'nde Vakıf 542
3. Esnaf-Vakıf İlişkisi 544
C. Osmanlıda Tasavvuf ve Tarîkatlar/ *Prof. Dr. Reşat Öngören* 561
1. Osmanlı'da Tasavvuf Hayatının Teşekkülü ve Gelişimi 561
2. Osmanlı'da Tarîkatlar ve Tekkeler 571

IX. BİLİM, FELFEFE, DÜŞÜNCE/595

A. Osmanlılarda Fen Bilimleri ve Teknoloji/ *Prof. Dr. Yavuz Unat* 597
1. Osmanlılarda Matematik 598
2. Osmanlılarda Astronomi 602
3. Osmanlılarda Fizik 606
4. Osmanlılarda Kimya 609
5. Osmanlılarda Coğrafya 610
6. Osmanlılarda Tıp 612
7. Osmanlılarda Teknoloji 614
8. Askerî Okullar 617
9. Osmanlılarda Mimari 618
10. Osmanlılarda Matbaa 619
11. Darülfünun 621
B. Osmanlılarda Düşünce Hayatı/ *Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay* 627
1. Osmanlı Düşüncesinin Oluşumu ve Yapısı 631
2. Felsefe Problemlerinin Popüler Hale Gelmesi 644
3. Osmanlı Düşünürleri Ne Çeşit Felsefe Yapmışlardır? 649
4. Osmanlıda Hangi Çeşit Eserlerde Felsefe Vardır? 665

X. EDEBİYAT VE SANAT/677

A. Osmanlı Edebiyatı Muhtasar Tarihi *Prof. Dr. Bilal Kemikli* 679
1. Osmanlı edebiyatının dibacesi 685
2. Osmanlı Kuruluş Dönemi Edebiyatı 691
3. Cihan Devleti ve Klasik Türk Edebiyatı 696
4. Mahallileşme: Duraklama ve İçe Dönüş 701
5. Tanzimat: Yeni Bir Yol Arayışı 706
6. Yeni Dönem: Meşrutiyetten Cumhuriyete 707
7. Türk Tasavvuf Edebiyatı: Bir Milletin Rûhî Serencâmı 710
B. Osmanlı Devri Mimarisi/ *Doç. Dr. Şenay Özgür Yıldız* 731
1. Camiler 731
2. Türbeler 738
3. Medreseler 740

4. Darüşşifalar 741
5. Hamamlar 741
6. Kervansaraylar 742
7. Çarşılar 743
8. Bedestenler 743
9. İmaretler (Aşhaneler) 743
10. Çeşmeler ve Sebiller 744
11. Köprüler 745
12. Kale ve Surlar 745
13. Saraylar 745
C. Osmanlı Bağlamında İslâm Kitab San'atında Cild, Tezhib ve Tasvirlerin Özellikleri/ *Prof. Dr. Candan Nemlioğlu* 753
1. Cild san'atının özellikleri: 755
2. Tezhib san'atının özellikleri 758
3. Tasvir San'atının Özellikleri 761

KAYNAKLAR 773
DİZİN 801